

Urheilumuistot- keskustelukorttisarja

KORTIT 1–10

Urheilumuseon ensimmäiseen Urheilumuistot-keskustelukorttisarjaan on kerätty keskeisiä urheilijoita ja urheilulajeja 1950- ja 1960-luvuilta.

Kuvakortit on tarkoitettu nuoruutensa tuolloin eläneille, jo seniori-ikään ehtineille urheilun ystäville. Kuvien ideana on herättää muistoja, keskustelua ja tunnelmia joko suoraan aiheesta itsestään tai sen ympäriltä – rajoja ei ole.

Kortin etupuolella on suuri kuva sekä muutamia faktatietoja. Kääntöpuolen pidempi tekstiosuus johdattelee aiheeseen ja antaa siitä perustiedot sellaisellekin, jolle se ei ole entuudestaan tuttu. Lisäksi kääntöpuolella on muutamia esimerkki-ideoita yhteisen keskustelun pohjaksi.

Keskustelukortit kannattaa tulostaa kaksipuoleisina.

URHEILUMUSEO

urheilumuseo.fi

jonna.kokkola@urheilumuseo.fi

09 434 2250

1

Sylvi Saimo Helsingin olympialaisissa 1952 ©Urheilumuseo

Sylvi Saimo (1914–2004)

- meloja, maanviljelijä, poliitikko
- melonnan (K-1 500 m) olympiakulta Helsingissä 1952
- ensimmäinen suomalainen naiskultamitalisti kesäolympiakisoissa
- melonnan (K-1 500 m) MM-kulta 1950
- melonnan (K-2 500 m) MM-kulta 1950 yhdessä Greta Grönholmin kanssa

- evakko, kotoisin Karjalasta Laatokan rannalta
- Keskustapuolueen kansanedustaja 1966–1979

Sylvi Saimo (1914–2004)

Melonnan olympiavoittaja 1952 Helsingin olympiakisoissa

Sylvi Saimon kädenpuristuksen muistavat kaikki, jotka sen ovat saaneet henkilökohtaisesti kokea, sen verran luja se oli. Saimo oli kotoisin Laatokan-Karjalasta Jaakkiman pitäjältä. Urheilu oli hänelle luonteva osa elämää jo lapsesta saakka. Hiihto, yleisurheilu, suunnistus ja pesäpallo yhdessä maatalon töiden kanssa loivat kuntopohjan tulevalle urheilumenestykselle.

Naisurheilijan tie huipulle tai edes lähellekään sitä oli pitkälti kiinni omasta peräänantamattomuudesta. Naisten odotettiin pikemminkin liikkuvan omaksi ilokseen kuin urheilevan kilpaillakseen. Evakkotienkin kokenut Saimo seurasi omaa tähteään ja kilpaili.

Saimo oli jo yli kolmenkymmenen, kun hän tutustui melontaan. Vahvana ja pitkänä urheilijana hän saavutti nopeasti menestystä lajissa. Ensimmäisen Suomen mestaruutensa Saimo voitti kajakkikaksikoissa vuonna 1948. Olympiakuntonsa hän pääsi testaamaan Lontoon kisoissa samana vuonna. Sijoitus oli kuudes. MM-kisoista Kööpenhaminasta vuonna 1950 tuli kultaa sekä kajakkiyksiköissä että kajakkikaksikoissa 500 metrin matkalla.

Uran kruununa olivat vuoden 1952 Helsingin olympiakisat, joissa Saimo meloi olympiavoittoon. Urheilu-uran jälkeen hän toimi muun muassa kansanedustajana vuosina 1966–1979 Keskustapuolueen riveissä.

Ideoita keskusteluun

- Helsingin 1952 olympiakisat
 - Paavo Nurmi sytytti olympiatulen
 - Coca-Cola tuli suuressa mittakaavassa Suomeen
 - muita kisojen sankareita mm. tšekkiläinen Emil Zatopék (Satupekka), joka voitti kolme kultamitalia pitkillä juoksumatkoilla, Toivo Hyytiäinen, joka heitti keihäässä pronssia sekä Pentti Hämäläinen, joka voitti kultaa nyrkkeilyssä (54 kg)
- evakkous
- Saimo ajoi kansanedustajana etenkin pienviljelijöiden, Karjalan siirtoväen ja urheilun asiaa

URHEILUMUSEO

urheilumuseo.fi

Voitto Hellsten (1932–1998)

- pikajuoksija, liikunnanohjaaja, poliitikko
- 400 metrin juoksun olympiapronssi Melbournessa 1956
- 400 metrin juoksun EM-hopea 1954
- EM-viestihopea (4 x 400 m) 1954

- 17 Suomen mestaruutta vuosina 1952–1959
- 34 maaottelua vuosina 1951–1960
- useita Suomen ennätyksiä
- SDP:n kansanedustaja 1962–1970

Voitto Hellsten (1932–1998)

1950-luvun Suomi–Ruotsi-maaottelujen sankari

Pikajuoksija Voitto Hellsten tunnettiin 1950-luvulla ennen kaikkea Ruotsin kaatajana ja Suomi–Ruotsi-maaottelujen tinkimättömänä pisterohmuna. Tulisieluinen turkulaisjuoksija osallistui kaikkiaan 34 maaotteluun ja otti niissä 52 voittoa. Hellsten oli ehdottomasti maaottelujen mies, vaikka hän menestyi olympialaisissakin. Melbournen olympialaisissa vuonna 1956 hän juoksi pronssimitalin 400 metrillä.

Maaottelut olivat Hellstenille sydämen asia. Hän oli voimakas persoonallisuus, joka haki kisalatautumisen hankkiutumalla riitaan urheilujohtajien kanssa. Kun taistelutahto oli saavutettu, ei miestä ollut helppo pysäyttää. Maaotteluinnostus oli sodanjälkeisessä Suomessa kova ja Hellstenin maine kasvoi.

Suomi–Ruotsi-otteluissa hankittu sankarinviihde kasvatti Hellstenin kansansuosiota ja hänet valittiin vuonna 1955 Vuoden urheilijaksi, vuonna 1956 Suosituimmaksi suomalaiseksi ja vuonna 1962 kansanedustajaksi SDP:n riveistä. Kansansuosio kuitenkin hiipui vähitellen ja kansanedustajan ura päättyi kestätyään kahdeksan vuotta. Juoksu-ura oli loppunut jo Rooman olympialaisiin vuonna 1960.

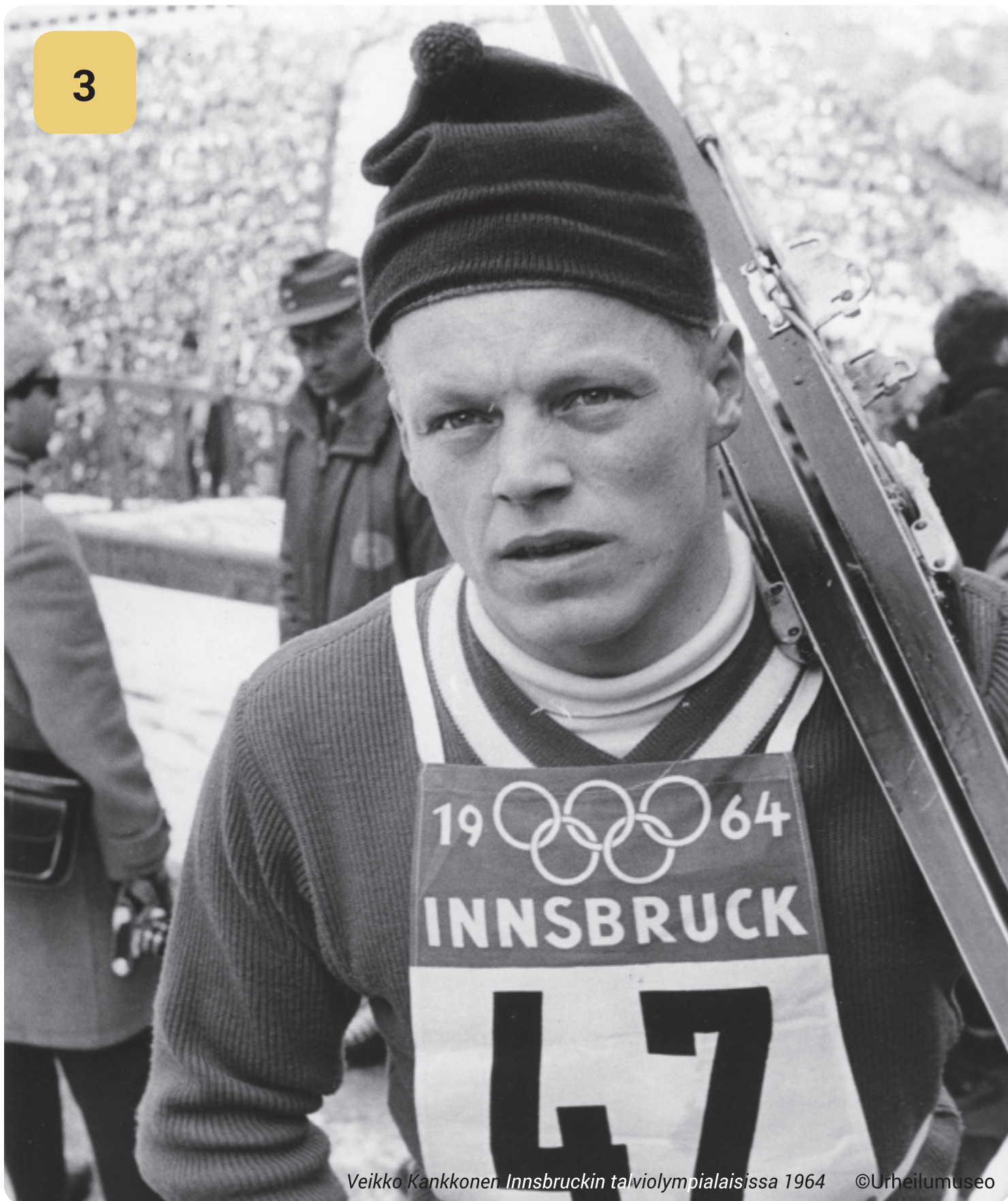
Ideoita keskusteluun

- Suomi–Ruotsi-yleisurheilumaaottelut
- seiväshyppääjä Eeles Landström, Suomi-Ruotsi-otteluiden sankari
- selostajalegenda Pekka Tiilikainen

URHEILUMUSEO

urheilumuseo.fi

Veikko Kankkonen Innsbruckin talviolympialaisissa 1964 ©Urheilumuseo

Veikko Kankkonen (s. 1940)

- mäkihyppääjä, liikunnanohjaaja
- mäkihypyn (normaalimäki) olympiakulta Innsbruckissa 1964
- mäkihypyn (suurmäki) olympiahopea Innsbruckissa 1964
- Keski-Euroopan mäki viikon voitot 1964 ja 1966

Veikko Kankkonen (s. 1940)

Mäkihypyn kestopuosikki 1960-luvulta

Olympiavoittaja Antti Hyvärisen jalanjäljissä seurasi joukko hyviä suomalaishyppääjiä, jotka tasaisesti hätyyttelivät mäkihypyn maailmankärkeä. Varsinainen manttelinperijä tuli lahtelaisesta Veikko "Viki" Kankkosesta tämän hypättyä normaalimäen olympiavoittoon Innsbruckissa vuonna 1964.

Kankkonen toi kisoista myös olympiahopean hyppäämällä 90 metrin mäkikilpailussa toiseksi. Kulta oli tässäkin täräällä ja kaatui osittain suomalaistuomarin muita alhaisempiin pisteisiin. Innsbruckin voiton suomalaisille selosti legendaarinen urheiluselostaja ja radioääni Pekka Tiilikainen.

Kankkonen osallistui olympialaisiin kolme kertaa, mutta menestystä tuli ainoastaan Innsbruckista. Neljä vuotta aiemmin Squaw Valleyssa sijoitus oli ollut 40., eikä Grenoblestakaan vuonna 1968 tullut kummempia sijoituksia.

Olympiamenestyksen lisäksi Kankkonen voitti Keski-Euroopan mäkiviikon vuosina 1964 ja 1966. Lisäksi hänellä on useita Salpausselän mestaruuksia, mutta vain yksi Suomen mestaruus, joka sekin on tuolta maagiselta vuodelta 1964.

Veikko Kankkonen pysytteli mäkihypyn suomalaisessa kärjessä kymmenisen vuotta. Uraa haittasivat useat loukkaantumiset, joista hän kuitenkin aina selviytyi. Pitkä ura ja olympiavoitto takasivat suuren kansansuosion. Parhaimmillaan Kankkonen saattoi saada 20 ihailijakirjettä päivässä.

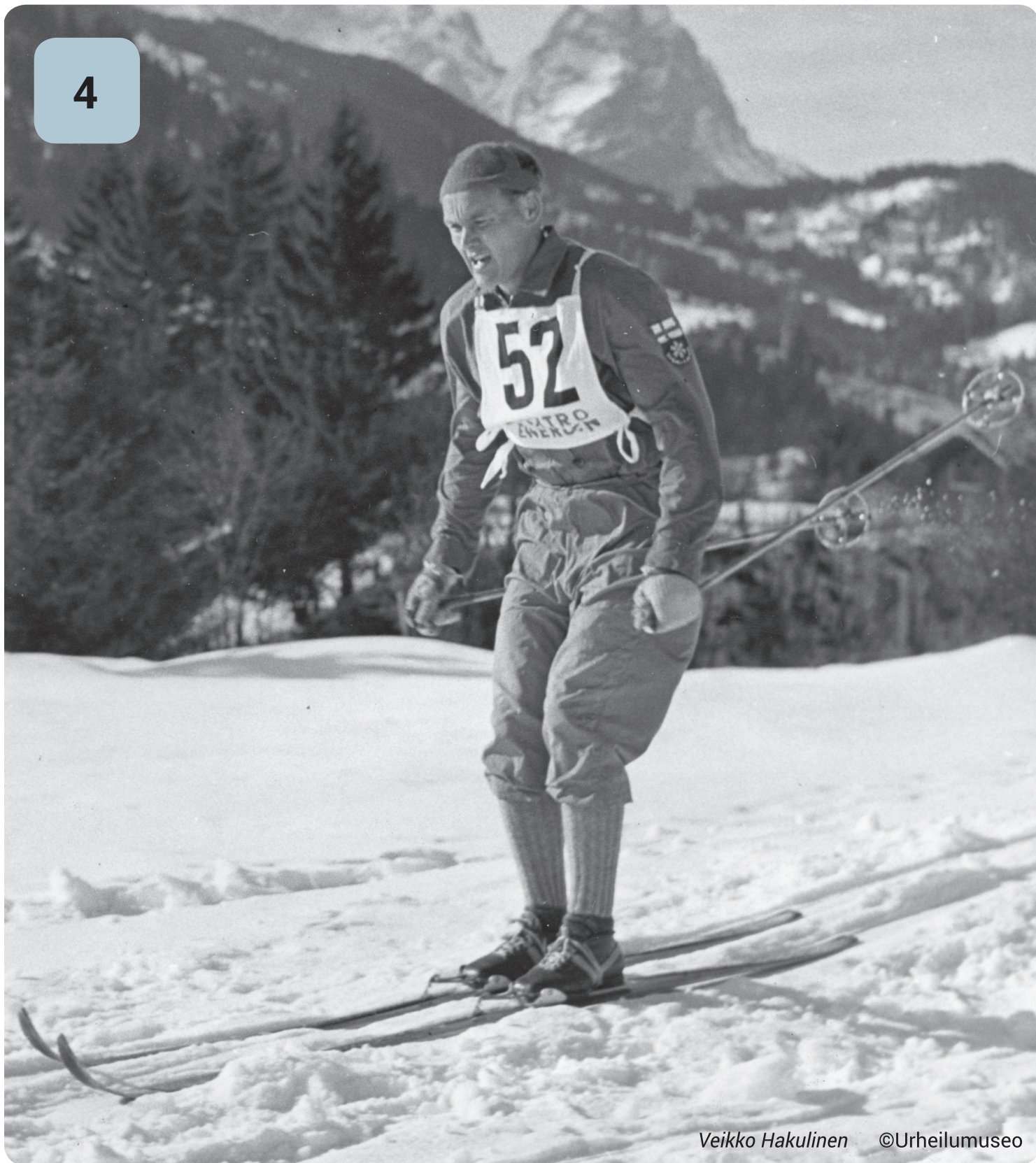
Ideoita keskusteluun

- suomalaisten mäkihyppääjien asuun kuuluivat v-kaula-aukkoinen neulepaita sekä kuuluisa sinivalkoinen tupsupipo
- muita 1960-luvun mäkisankareita: Juhani ja Kalevi Kärkinen, Eino Kirjonen ja Niilo Halonen
- Kankkonen hyppäsi aerodynaamisella hyppytyylillä: sukset yhdessä ja kädet kauniisti vartalon myötäisesti sivuilla
- sekä hyppärimäet että mäkisukset tehtiin puusta
- Innsbruckin olympialaisten toinen suomalaissankari oli hiihtäjä Eero Mäntyranta, joka hiihti kisoissa kultaa 15 ja 30 kilometrin henkilökohtaisilla matkoilla sekä 4 x 10 kilometrin viestihopeaa

URHEILUMUSEO

urheilumuseo.fi

Veikko Hakulinen ©Urheilumuseo

Veikko Hakulinen (1925–2003)

- hiihtäjä, metsäteknikko
- hiihdon (50 km) olympiakulta Oslossa 1952
- hiihdon (30 km) olympiakulta Cortina d'Ampezzossa 1956
- viestihiihdon (4 x 10 km) olympiakulta Squaw Valleyssa 1960
- yhteensä seitsemän olympiamitalia ja seitsemän MM-mitalia hiihdossa
- hiihdon (15 km) MM-kullat 1954 ja 1958
- ampumahiihdon MM-hopea joukkuekilpailussa 1963

Veikko Hakulinen (1925–2003)

Hiihtokuningas ja 1950-luvun Suomen suuri urheilusankari

"Haku-Veikkona" tunnettu Veikko Hakulinen hiihti 1950- ja 1960-luvulla kolme olympiavoittoa, kolme olympiahopeaa ja olympiapronssin sekä samanlaisen joukon MM-mitaleita. Hiihtomitalien lisäksi Hakulinen sai vielä MM-hopeaa ampumahiihdon joukkuekilpailussa Seefeldissä vuonna 1963.

Ensimmäisen olympiakultansa Hakulinen hiihti Oslon talvikisoissa vuonna 1952 nousten samalla koko Suomen urheilusankariksi. Hakulisen voittoaika 3.33.33 on niin legendaarinen, että sen tietää moni sellainenkin, joka ei tuolloin ollut vielä syntynyt. Sodan jälkeisessä Suomessa Hakulisen taisteleva Oslon hiihtokulta oli maineteko.

Sankariviittansa Hakulinen kiillotti kirkkaaseen loistoon vielä Squaw Valleyn olympiakisoissa vuonna 1960. Hän taisteli Suomen joukkueelle kultaa miesten viestihiihdossa ohittamalla ankkuriosuudella jo 20 sekunnin etumatkan saaneen Norjan Brusveenin.

Suomalaisille rakkaissa Salpausselän kisoissa "Haku-Veikko" oli 50 kilometrin ykkönen kolmesti. Kisakuntoa hän hankki paitsi hiihtämällä myös kesäisin mottimetsällä ja apumiehen töissä. Veikko Hakulinen valittiin Vuoden urheilijaksi peräti neljä kertaa.

Nykyisin 50 kilometrin hiihto taittuu puolet nopeammassa ajassa kuin 1950-luvulla. Tuolloin matka hiihdettiin puusuksilla, väliaikapisteillä juotiin mustikkasoppaa ja ladut olivat usein mutkaisia ja kehoja.

Ideoita keskusteluun

- puusukset ja monot
- kisaladuilla hiihtäjille tarjottiin usein mustikkasoppa
- muita menestyneitä 1950-luvun suomalaisia mieshiihtäjiä: Eero Kolehmainen, Arvo Viitanen, Paavo Lonkila
- Salpausselän kisat
- Hakulisen kovana kilpakumppanina nähtiin usein ruotsalainen nelinkertainen hiihdon olympiakultamitalisti Sixten Jernberg

URHEILUMUSEO

urheilumuseo.fi

Kaisa Parviainen Helsingin Olympiastadionilla ©Urheilumuseo

Kaisa Parviainen (1914–2002)

- yleisurheilija, asemakaavapiirtäjä
- keihäänheiton olympiahopea Lontoossa 1948
- Suomen mestaruus keihäässä 1948, 1950 ja 1951 sekä pituushypyssä 1948

- henkilökohtainen ennätys keihäänheitossa 43,79 Lontoosta 1948 (samalla Suomen ennätys), pituushypyssä 548 cm (1948) ja kiekonheitossa 38,02 m

Kaisa Parviainen (1914–2002)

Ensimmäinen suomalainen yleisurheilun naisolympiamitalisti

Voisi sanoa, että Kaisa Parviaisen keihäsura kulki osittain samaa rataa kuin Tapio Rautavaarankin. Sota vei parhaat kilpailuvuodet, mutta huippu tuli saavutettua vielä sodan jälkeen. Parviainen oli ollut mitalisuosikki jo Berliinin olympialaisiin vuonna 1936, mutta sairastuminen pilasi mahdollisuudet päästä kilpailuun.

Uusi tilaisuus koitti 12 vuotta myöhemmin. Kaisa Parviainen oli yli kolmenkymmenen kuten Rautavaarankin, kun hänet valittiin Lontoon olympialaisiin vuonna 1948. Käsi kipeänä hän lähti kilpailuun. Ensimmäinen heitto Wembleyn stadionilla kantoi hieman yli 40 metriä. Toisella kierroksella irtosi yllättäen uran pisin heitto 43,79 metriä ja Parviainen meni kärkeen. Hän säilytti johtopaikan usean kierroksen ajan, mutta lopulta ennakkosuosikki Itävallan Hermine Bauma sinkosi keihäänsä vieläkin pidemmälle. Kaisa Parviainen oli saavuttanut olympiahopeaa ensimmäisenä suomalaisena naisyleisurheilijana.

Turun Urheiluliittoa edustanut Parviainen oli urheilun monilahjakkuus. Hän menestyi niin juoksussa, pituushypyssä kuin keihään- ja kiekonheitossakin. Myös pesäpallo kuului tärkeisiin lajeihin. Kaisa Parviainen kilpaili, eivätkä puheet naisurheilun epäluonnollisuudesta häntä pysäyttäneet. Tahtoa olisi ollut menestyä vielä 1952 Helsingin olympiakisoissa, mutta haaveet kariutuivat ikävään käsivammaan.

Ideoita keskusteluun

- keihäänheitto
- muita suomalaisia naiskeihäänheittäjiä: Kaarina Kangasmaa, Sirpa Toivola, Kaisa Launela, Raija Mustonen, Tiina Lillak, Tuula Laaksalo, Päivi Alafrantti, Heli Rantanen, Mikaela Ingberg
- omat yleisurheilumuistot
- sota-ajan urheilu

URHEILUMUSEO

urheilumuseo.fi

Siiri Rantanen ©Urheilumuseo

Siiri "Äitee" Rantanen (s. 1924)

- hiihtäjä, maastajuoksija, maantiepyöräilijä
- hiihdon (10 km) olympiapronssi Oslissa 1952
- viestihiihdon (3 x 5 km) olympiakulta Cortina d'Ampezzossa 1956
- viestihiihdon (3 x 5 km) olympiapronssi Squaw Valleyssa 1960
- hiihdon MM-hopea (3 x 5 km:n viesti ja 10 km) 1954 sekä (3 x 5 km:n viesti) 1958
- hiihdon MM-pronssi (10 km) 1958 ja (3 x 5 km:n viesti) 1962

- lempinimi "Äitee" – Siiri Rantasella on kaksi poikaa
- lukuisia kunnianosoituksia, mm. Pro Urheilu -palkinto

Siiri "Äitee" Rantanen (s. 1924)

Hiihdon teräsnainen ja kansan suosikki

Hiihtäjälegenda Siiri Rantanen eli "Äitee" teki uransa kuuluisimman suorituksen Italian Cortinassa 1956, kun hän ohitti Neuvostoliiton hiihtäjän ankkuriosuudella ja toi Suomen maaliin 3 x 5 kilometrin viestin olympiavoittajana.

Neljä vuotta ennen sankarihiihtoaan Rantanen varmisti pronssimitalillaan Suomelle kolmoisvoiton olympiakisojen ensimmäisessä naisten hiihtokilpailussa 10 kilometrillä Oslossa 1952. Squaw Valleyn olympiakisoissa Yhdysvalloissa vuonna 1960 Rantanen sai viestipronssia.

Vuosien 1954, 1958 ja 1962 MM-kisoissa Rantanen saavutti kaksi henkilökohtaista ja kolme viestimitalia. Vuoden naisurheilijaksi hänet valittiin neljä kertaa: 1954, 1956, 1958 ja 1959. Rantanen oli mitaleilla kuusissa peräkkäisissä arvokisoissa vuosina 1952–1964.

Rantanen voitti 1960-luvulla maastajuoksun ja maantiepyöräilyn SM-kultaa. Vielä vuonna 1977 hän oli 52-vuotiaana nopein nainen Finlandia-hiihdossa (75 km). Lisänimensä "Äitee" sai omilta joukkueovereiltaan oltuaan jo parhaina hiihtovuosinaan perheenäiti, mikä oli 1950-luvun naisurheilussa poikkeuksellista.

Ideoita keskusteluun

- Cortina d'Ampezzon olympiakisat 1956 olivat suomalaisjuhlaa: Antti Hyvärinen hyppäsi Suomen ensimmäisen mäkihypyn olympiakullan, Aulis Kallakorpi otti mäkihypystä hopeaa, Veikko Hakulinen hiihti 30 kilometrin olympiakullan ja naishiihtäjät Sirkka Polkunen, Mirja Hietamies sekä ankkuri Siiri Rantanen taistelivat 3 x 5 kilometrin viestikullan Neuvostoliiton nenän edestä
- naisurheilu
- omat hiihtomuistot

Eero Mäntyranta Grenoblessa 1968 ©Urheilumuseo

Eero Mäntyranta (1937–2013)

- hiihtäjä, tullimies, valmentaja, liikuntasihteeri, poromies, yrittäjä
- viestihiihdon olympiakulta (4 x 10 km) Squaw Valleysta 1960
- hiihdon (15 km) olympiakulta Innsbruckissa 1964
- hiihdon (30 km) olympiakulta Innsbruckissa 1964
- viestihiihdon (4 x 10 km) olympiahopea Innsbruckissa 1964
- hiihdon (15 km) olympiahopea Grenoblessa 1968
- hiihdon (30 km) olympiaprônssi Grenoblessa 1968
- viestihiihdon (4 x 10 km) olympiaprônssi Grenoblessa 1968

- hiihdon MM-kullat 1962 ja 1966, MM-hopeat 1962 ja 1966, MM-prônssi 1966
- Vuoden urheilija 1964 ja 1966

Eero Mäntyranta (1937–2013)

Suomen menestynein hiihtäjä

Eero Mäntyranta on Suomen kaikkien aikojen menestynein hiihtäjä. Hänellä on seitsemän olympiamitalia ja viisi MM-kisamitalia. Olympiavoittoja on kolme ja maailmanmestaruuksia kaksi.

Persoonallisen ja värikkään, Pellon Pontta edustaneen Lapin miehen hiihtoura kesti vajaan kymmenen vuotta. Mäntyrannalle oli tunnusomaista tyylipuhdas ja oikeaoppinen hiihto, jossa ei ollut mitään turhaa. Ulkopuolista valmentajaa hänelle ei ollut, vaan mestari piti valmentautumisen tiukasti omissa käsissään.

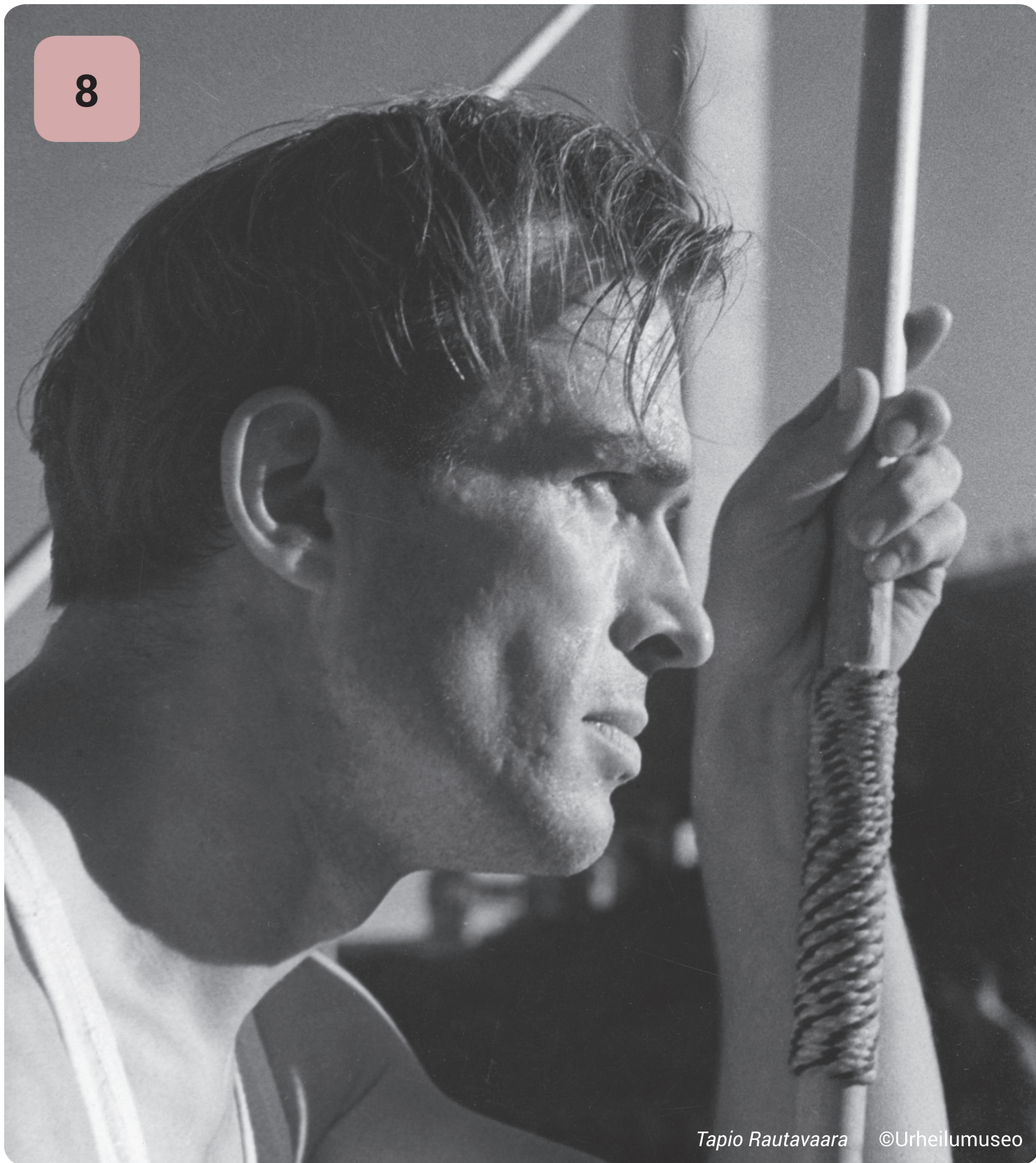
Ensimmäisissä olympiakisoissaan Squaw Valleyssa vuonna 1960 Mäntyranta oli mukana Suomen viestijoukkueessa, jonka hiihtäjälegenda Veikko Hakulinen taisteli olympiavoittoon. Henkilökohtaisella 15 kilometrin matkalla hän oli kuudes. Ensimmäinen maailmanmestaruus tuli Falunista pari vuotta myöhemmin.

Innsbruckin olympialaissa vuonna 1964 Mäntyranta oli huippukunnossa ja hiihti kultaa niin 15 kilometrin kuin 30 kilometrin matkoilla ja hopeaa viestissä. Samalla reissulla hänet valittiin läheisellä kasinolla Mr. Seefeldiksi. Grenoblessa vuonna 1968 olympiamitalisaalis kasvoi vielä 15 kilometrin hopealla sekä 30 kilometrin ja viestin pronssilla.

Uran loppupuolta sävyttivät kahnaukset hiihtoliiton päävalmentajan paikasta sekä dopingsotku Sapporon olympialaisten aikoihin vuonna 1972.

Ideoita keskusteluun

- aikalaishiihtäjiä: Arto Tiainen, Kalevi Laurila, "Susi-Kalle" eli Kalevi Oikarinen
- puusukset
- talviolympialaiset
- Innsbruckin toinen suomalaissankari oli mäkihyppääjä Veikko Kankkonen, joka hyppäsi olympiakultaa normaalimäessä ja olympiahopeaa suurmäessä
- Lapin hiihtomaisemat
- hiihdon olympiavoittaja Pertti Teurajärvi oli Eero Mäntyrannan sisarenpoika

Tapio Rautavaara ©Urheilumuseo

Tapio Rautavaara (1915–1979)

- keihäänheittäjä, jousiampuja, muusikko, näyttelijä
- keihäänheiton olympiakulta Lontoossa 1948
- jousiammunnan MM-hopea joukkuekilpailussa 1955
- jousiammunnan MM-kulta joukkuekilpailussa 1958

- elokuvia: Vain sinulle (1945), Kultamitalivaimo (1947), Kuudes käsky (1947), Aila, Pohjolan tytär (1951), Salakuljettajan laulu (1952), Villi Pohjola (1955), Anna (1970)
- kappaleita: Isoisän olkihattu, Vain merimies voi tietää, Juokse sinä humma, Päivänsäde ja Menninkäinen, Reppu ja reissumies, Kulkuri ja joutsen, Sininen Uni

Tapio Rautavaara (1915–1979)

Keihään olympiavoittaja, jousiampunnan maailmanmestari, muusikko ja elokuvatähti

Tapio Rautavaara osui lauluillaan, urheilumenetyksellään ja rehdillä olemuksellaan suomalaisuuden ytimeen sodanjälkeisessä Suomessa. Hänen äänensä tuli suurelle yleisölle tutuksi jo jatkosodan aikana Maaselän rintamaradion kautta. Sodan jälkeen muusikon ura lähti nopeasti käyntiin, ja yhdessä Reino Helismaan sekä Esa Pakarisen kanssa hän kiersi iltamia ympäri Suomen.

Sota vei Rautavaaran parhaat urheilijavuodet. Hänet valittiin kuitenkin Lontoon olympialaisiin vuonna 1948, vieläpä ensimmäisenä TUL:a edustaneena urheilija. Wembleyn stadionin keihäänheittopaikka oli pehmeä ja pehmeni kisan edetessä entisestään. Rautavaara päätti keskittää kaikki voimansa ensimmäiseen heittoon. Keihäs lähti hyvässä kaaressa ja tulokseksi tuli 69,77 m. Kukaan ei ylittänyt tulosta ja Rautavaara voitti olympiakultaa.

Reissumies ja kitara kiersivät 1950-luvulla yhä kovenevaa tahtia iltamalavoja ympäri Suomen. Levyjä julkaistiin tasaisena virtana ja elokuviakin 22. Kitaran, miehen ja olkihatun lisäksi reissumiehen autossa kulkivat jousiampuntavälineet. Rautavaara oli tutustunut näyttelijäkollegansa Uljas Kandolinin innoittamana uuteen lajiin, jousiampuntaan. Se oli kuin tehty pitkäkätiselle ja vahvalle urheilijalle. Viidessä vuodessa hän pääsi lajissa kansainväliselle huipulle ja saavutti MM-kultaa jousiampunnan joukkuekilpailussa vuonna 1958.

Ideoita keskusteluun

- Rautavaaran musiikki (myös kuunneltuna)
- harjannostajaiset
- rintamaradio
- iltamakulttuuri
- omat muistot Rautavaarasta

URHEILUMUSEO

urheilumuseo.fi

Tauno Luiri ja Antti Hyvärinen Oslon olympialaisissa 1952 ©Urheilumuseo

Mäkihyppy 1950-luvulla

- suomalaiset kehittivät 1950-luvulla aerodynaamisen hyppytyylin, jossa hypättiin kädet vartalon sivuilla
- 1990-luvulla siirryttiin v-tyyliin, jossa sukset levitetään ponnistuksen jälkeen v-kirjaimen muotoon
- Tauno Luiri hyppäsi 19-vuotiaana Obertsdorfissa 1951 ME:n tuloksella 139 m
- Matti Pietikäinen voitti MM-kultaa Falunissa 1954
- Hemmo Silvennoinen voitti ensimmäisenä suomalaisena Keski-Euroopan mäkiweekin 1955
- Antti Hyvärinen voitti olympiakultaa Cortina d'Ampezzossa 1956
- Juhani Kärkinen voitti MM-kultaa Lahdessa 1958

Mäkihyppy 1950-luvulla

Suomalaisen mäkihypyn nousukausi

Sodan jälkeen suomalainen mäkihyppy eli nousukautta. Lajin pariin tuli uusia harrastajia ja hyppyihin sopivia mäkiä rakennettiin talkoohengessä useille paikkakunnille.

1950-luvulla lajin ensimmäisiä tähtiä olivat muun muassa nuorena menehtynyt Tauno Luiro ja Suomen ensimmäinen mäkihypyn maailmanmestari Matti Pietikäinen. Suomalaiset innostuivat viemään mäkihyppyä myös teknisesti eteenpäin ja valmentaja Lasse Johanssonin johdolla kehitettiin aerodynaaminen hyppytyyli. Siinä kädet vietiin vartalon sivulle lennon ajaksi, kun ne aikaisemmin oli ojennettu suoriksi eteen. Hypyistä tuli näyttäviä ja niiden pituudet kasvoivat.

Yksi aerodynaamisen hyppytyylin tyylikkäämmistä taitajista oli rovaniemäläinen Antti Hyvärinen. Jo Oslon olympiamäessä vuonna 1952 hän oli kivunnut seitsemänneksi ja neljä vuotta myöhemmin Cortina d'Ampezzon olympialaisissa hän liiteli upeasti voittoon. Suomalaisten mäkimiesten mitalijuhlat kruunasi näissä kisoissa Aulis Kallakorven hopeasija.

1950-luvun mäkimiehet hyppäsivät puusuksilla, kengät muistuttivat tavallisia monoja ja asuna oli sininen v-kaula-aukkoinen villapaita sekä hiihtohousut. Päässä oli tupsupäinen pipo. Pitenevät hyppy, matalat monot ja pipo sopivat huonosti yhteen. Loukkaantumiset lisääntyivät rajusti. Kypärä tuli kilpailuissa pakolliseksi vasta 1970-luvulla.

Ideoita keskusteluun

- omat kokemukset mäkihyppykatsomossa
- Salpausselän mäkikisat
- Lahden MM-kisat 1958 olivat yleisömenestys – hiihtostadionilla lähes 100 000 katsojaa
- mäkihyppyasu ja tupsupipo
- 1950-luvun hyppääjiä: Antti Hyvärinen, Tauno Luiro, Matti Pietikäinen, Aulis Kallakorpi, Hemmo Silvennoinen sekä Kärkisen veljekset Juhani ja Kalevi

URHEILUMUSEO

urheilumuseo.fi

Hiihtoretkeilijöitä 1950-luvulla ©Urheilumuseo

©Urheilumuseo

©Urheilumuseo

Hiihto 1950-luvulla

- Mono oli alkuaan lahtelaisen Lahden saapas- ja lapikasteollisuus Oy:n tuotemerkki. Nimestä vakiintui hiihtojalkineen yleisnimitys, jota käytetään vielä nykyisinkin.
- 1950-luvun suksivoidemerkkejä olivat mm. Rex, Luikki, Swix, Vauhti ja Beni Vannisen Haka

Hiihto 1950-luvulla

Koko kansan hiihto

Sukset löytyivät 1950-luvulla lähes jokaisesta kodista. Talvella matka kouluun, töihin tai vaikkapa naapuriin taittui joutuisammin hiihtäen. Välineiden kirjo oli laaja, mutta materiaali sama: puu. Männyn ja kuusen lisäksi suksien valmistamiseen käytettiin 1950-luvulla myös koivua, haapaa tai jopa trooppista balsaa. Suurimpia valmistajia olivat Lampinen Oy Porvoosta ja Esko Järvinen Oy Lahdesta.

1950-luvun uutuus oli sälesuksi, joka nimensä mukaisesti puristettiin ohuista puusäleistä. Myös kotitekoisia tai paikallisen puusepän valmistamia suksia oli käytössä. Pohjat käsiteltiin usein tervalla tai parafiinillä. Puusuksen huono puoli, katkeaminen, tuli monelle hiihtäjälle harmillisen tutuksi. Usein hajonneet menopelit korjattiin naulaamalla pellinpala suksen ympäri. Jalkaan laitettiin 1950-luvulla yleensä ”monot” eli hiihtokengät, joita alkuun käytettiin muutenkin arkijalkineina. Vanhat remmisiteet väistyivät ns. rotanloukku- ja Y-siteiden tieltä.

Hiihto oli yksi tärkeimmistä koululiikunnan muodoista. Koulun pihalle tai lähimaastoon tehtiin ladut, joilla hiihdettiin sitten niin väli- kuin liikuntatunnillakin. Saattoipa olla niinkin, että opettaja laittoi pojat tekemään latuja ja tytöt saivat lykkiä valmista uraa. Hiihtomerkit ja -passit innostivat osaltaan kilometrien keräämiseen. Hiihtokilpailut mustikkasoppineen kuuluivat jokaisen koululaisen talveen.

Ideoita keskusteluun

- omat hiihtokokemukset: koulumatkat, laturetket, keväiset hanget, eväsleivät ja mehupullo, hiihtokilpailut
- puusukset (Järviset, Lampiset), monot
- suksiterva, parafiini

URHEILUMUSEO

urheilumuseo.fi